

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponkint.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

dr. Franciscy Lajos.

Társszerkesztő:

dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

Rendezés előtt.

Az a határidő, mely a nyári szünetnek véget vet s a parlamenti munka megkezdését megszabja, vas kényszerűséggel szorítja a kormányt a politikai helyzet rendezésére.

Midőn a kormány három hónap előtt újra vállalkozott az országos ügyek vezetésére, kétségen kívül tisztában volt azzal, hogy őszkor majd minő programot tár a pártok elé. A legnagyobb könnyelműség és lelkiismeretlenség lett volna, tisztán látott célok nélkül a kormányzás nehéz, felelősségteljes feladatát újra átvenni.

Ha most mégis merő sötétség borul a politikai viszonyok egére, ha az ország közvéleménye távolról sincs tájékozva arról, hogy mivel áll elő a kormány, minő módját a megoldásnak fogja ajánlani a parlamenti többséget alkotó pártoknak, akkor nagy nehézségeknek kell még mindig fennállaniok a helyzet rendezésére nézve.

Szó volt róla, hogy Andrassy Gyula gróf Tiszadobon, Kossuth Ferenc Aradon, Apponyi Albert gróf Jászberényben nyilatkozni fognak a politikai helyzetről és a kormány szándékai s terveiről. Ám Andrassy óvatosan került tiszadobodi be-

szédében minden olyan kijelentést, melyet az ezidőszerinti politikai viszonyokkal részletes vonatkozásba lehetne hozni, Kossuth, mint a félhivatalosok jelentik, szintén tartózkodni fog az aradi szoborleplezési ünnepélyen aktuális politikai nyilatkozattól s ezek után bizonyos, hogy Apponyi Albert gróf is, legalább a legközelebbi jövőben, a kormány tartózkodó álláspontjára helyezkedik.

A kormány tagjainak ezen magatartásából csak azt lehet következtetni, hogy a helyzet még meg nem érett annak a kibontakozásnak a keresztülvitelére, melyet a kormány magáévá tett és a koronánál is előkészített. Ez a kibontakozási terv valószínűleg egy állandó rendezésnek az állapotát akarja megvalósítani, olyan viszonyokat akar teremteni a parlamentben, melyek a nyugodt kormányzást hosszú időre biztosítják. Röviden a kormány, a mint azt a jelek mutatják, egy egységes és erős kormánypártot akar összehozni, mely a választójogi reform megalkotásánál és az új választások után is tömör csatláncban támogatná a kormányt.

Azt a két nagy nehézséget, melyekbe ennek a kibontakozási tervnek a keresztülvitele ütközik, a kormánynak mindez ideig nem sikerült legyőznie s hiába is

bízunk benne, hogy azokat, illetőleg, hogy mind a kettőt le fogja győzni. Az egyik, még pedig a főnehézség az, hogy egy olyan kormányprogramot, melyet a jelenlegi parlamenti többséget alkotó mind a három párt hosszabb időre elfogadhatna, kigondolni és kidolgozni csak úgy lehetne, ha e pártok mindegyike valamit engedne abból a külön programból, mely a pártok politikai egyéniségét alkotja. Erre azonban egyik pártban sincs meg a hajlandóság.

A másik nehézséget a függetlenségi pártnak az a része okozza, mely a bankügyet a régi alapon rendezni egyáltalában nem akarja. Ez is számottevő nehézség, de a kettő közül a kisebbik.

Ezen nehézségek mellett is a politikai helyzet megoldást követel, a politikában pedig a követelő viszonyok mindig megoldást hoznak létre s így kétségtelen, hogy a kormánynak végre is meg kell találnia a kibontakozás útját. Hogy állandó zűrzavar és felfordulás legyen az országban, azt csak azok akarhatják, a kiknél az egyéni önzés, vagy a nyers hatalmi érdek minden hazafiúi belátást meggátol és minden hazafiúi érdeket elnyom.

Minthogy az eddigi kísérletek semmi kétséget sem hagynak fenn aziránt, hogy egy egységes kormánypártnak a meg-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Az utazási idényből.

IV.

— Irta: Adieu. —

Oligarchák a gasteini völgyben. — Hofgastein aranykora. — A bányaművelés hanyatlása. — Párhuzam Bad- és Hofgastein között. — A gasteini völgy Hofgasteinnél. — A hely tájképe. — A Tischlerkars gletschere.

A bojovárok grófjai, a kik a gasteini völgyben uralmukat megalapították, hatalmas és virágzó családoknak adtak létet. Ezek a családok gazdagságuk és nagy befolyásuk által idő múltán magukhoz ragadták a politikai hatalmat is és mint nagy tekintélyű oligarchák uralkodtak a völgy bányaművelő népe felett.

Az egész középkoron át tart ez a olygarcha uralom, mely alatt a mai Hofgastein, mint az uralkodó családok székhelye nevezetes szerepet visz a gasteini völgy történetében.

A Weitmoser-nemzetség (1460—1550.) olyan hatalommal és befolyással uralkodott ezen a bányavidéken, mint nálunk Csák Máté a Mátyusföldön, azzal a különbséggel mégis, hogy a gasteini bányavidék urai a népet nem nyomták el, sőt inkább előmozdították úgy anyagi, mint szel-

lemi jólétét. Volt rá eset, hogy ezek a gazdag bányabirtokosok, attól az érdektől vezéreltetve, hogy a bányaművelő nép jóindulatát biztosítsák maguknak, demagógi, sőt forradalmi szerepre vállalkoztak.

Az 1525-iki parasztháború alatt a Weitmoser-nemzetség egyik tagja áll az arany hegyek lázadó parasztjainak élén. Beveszi Salzburgot s a hercegség urát, Máté érseket a salzburgi fellegrvában (a mai Hohensalzburgban) 3 hónapig szorongatja. A fellegrvár lovagtermében a mai napig látható az a csorba, melyet a parasztek ágyúinak golyója az egyik márvány oszlopon ütött. Csak a bajor választófejedelem közbelépésének köszönhető az érsek, hogy a nagy erővel és szívós makacssággal folytatott ostrom alól felszabadulhatott.

Az ezen forradalmi vihar után következett időbe esik Hofgastein virágzásának a korszaka. A bányavidék urainak, a Weitmosereknek gazdagsága és hatalma hihetetlen arányokat öltött. A tauerni hegláncolat aranybányái kevés kivétellel mind, Karinthia ólomhegyei és megmérhetetlen földbírók képezik a tulajdonukat. Ebben az időben fejlődik a gasteini völgyben az irodalom, művészet, tudomány s a fejlettségnek arra a fokára emelkedik fel, melyet még ma is bámulva szemlélünk a völgy templomainak, várkastélyainak

építészeti stíljében, páratlanul gazdag ornamentikájában, a tudományos intézetek gyűjteményeiben és könyvtáraiban.

Az utolsó Weitmoser leányai révén a dúsgazdag nemzetség rokonságba jön a Khevenhüller grófokkal és a Nürnbergben már akkor is igen tekintélyes s hazánkban is pénzületekkel foglalkozó Fuggerekkal, a kik később, főképp a Weitmoserektől örökölt vagyon útján hercegi rangra emelkedtek.

A 17-ik században balul kiütközött üzleti vállalkozások és vallásháborúk következtében a bányaművelés meghanyatlott, úgy hogy a Weitmoserek örökösei kénytelenek voltak bányáikat és és földbirtokaikat eladni. Az így eladásra került birtokok nagy részét a bajor választófejedelem vette meg, a ki később az egész gasteini völgyet Hof- és Badgasteinnal egyetemben Bajorországhoz csatolta. Ez a birtokállapot azonban 1827-ben megváltozott, a mikor a völgyet a salzburgi koronartományhoz kapcsolták, a hova egész a mai napig tartozik. A bányaművelés azonban ekkor már annyira meghanyatlott, hogy az a völgy népének jövedelemforrását nem képezhette s jelenleg sem képezi. Húsz kilogrammra tehető az az arany mennyiség, melyet a még művelés alatt álló kincstári bányák évenként szolgáltatnak.

alakítása ezidőszereint a lehetetlenségek közé tartozik, nem marad más hátra, mint a jelenlegi kormányt koalíciós alapon fentartani — a választói jog reformjának megalkotásáig.

Ezt a megoldási módot a sajtónak az a része, mely a politikai lehetőségeket számba szokta venni, százszor emlegette és ajánlotta, úgy hogy az azok előtt, a kik a politikában is az újdonságot szeretik, alaposan unalmassá vált. Ez azonban nem baj. Vannak dolgok, vannak igazságok, melyek unalmasak, mivelhogy sokszor ismételtetnek, de csak azért ismétlődnek sokszor, mert nélkülözhetetlenek, mert nálunknál jobbat, célszerűbbet ki-gondolni és keresztülvinni nem tudunk, vagy nem vagyunk képesek.

Ha a függetlenségi pártnak attól a részétől, mely a jelenlegi kormánynak koalíciós alapon való támogatásáról hallani sem akar, megkérdezzük, hogy hát minő legyen a válság megoldásának módja, olyan javaslatokkal áll elő, melyek mint theóriák alkotmányos szempontból kifogástalanok, minden tekintetben törvényes alapon állók lennének, ha megnyernék az alkotmányos élet és a törvényes alap másik tényezőjének, a koronának a hozzájárulását.

De sem ahoz, hogy az önálló bankot 1911-ben felállítsuk, sem ahoz, hogy a függetlenségi párt egymaga vegye át a kormányt, a korona hozzájárulni nem hajlandó.

Ebben a helyzetben a függetlenségi párt megakadályozhatja a jelenlegi kormánynak a polcon való megmaradását, de lehet-e azt józanul gondolni és remélni, hogy a jelenlegi kormány távozása után egy jobb kormányt kapunk és a koalíció teljes felbomlása után egy az ország érdekeinek, de sőt még a jelenlegi koalíciós pártok jövőjének kedvezőbb alakulásba visszük az országos politika szekerét?

A hegyek nemes ércének kimerüléseért kárpótolja a völgy lakóit a föld mélysége az ő gyógyforrásaival. E gyógyforrások egyik gyűlhelyéről, Badgasteinről már szólottunk. Felemlítettük azt is, hogy ennek az európai hírvölgynek, mely bár még nem világvölgy, de gyors lépéseikkel tart a világvölgyek szintjére felé, erős konkurrenciát csinál a gyógyforrások második gyűjtő helye: Hofgastein.

Ha Badgastein a völgy legszebb, leglátogatottabb és leggazdagabb helye, akkor Hofgasteint méltán nevezhetjük a völgy legbájosabb pontjának. Badgasteinban a fény, az elegancia kápráztatja szemünket, Hofgasteinnél a vidék, a hely fekvésének kellemes bájos el. Badgasteinban több van abból, a mit a művészet és a technika alkotott, Hofgasteinban több van a természet remekeiből.

Badgastein szűk völgykatlanban fekszik, mely felett a szemhatárt minden oldalról elzárja a hegyek koronája. Mélység és magasság itt úgy folyik össze, mint a nagy városokban a szűk utcák és több emeletes házak között. Csak éppen hogy nem olyan merevek a vonalak és nem olyan barátságtalanok, a mennyiben itt nem csak kötömeget és mélységet, hanem viruló életet és a természeti tünemények játékait is látjuk. Egyébként azonban magasság és mélység között jár fel és

Tessék akárhogy taglalni, elemezni a helyzetet, a józan belátás csak egy utat mutathat a kibontakozás felé: fentartani a koalíciót s ennek közreműködésével megalkotni a választói jog reformját. A mélyebbre ható változások csak azután következhetnek be.

Középiskoláink bajai.

A mindenkor iskolai évek zártával és az új tanévek megnyitásával valóságai összehalmozódnak a sajtó cikkeiben a jó- és rosszakaró megjegyzések, melyek pro vagy contra tanintézetek bírálataiban merülnek ki. Természetes, hogy a vélemények eme chaosából — a nagy hű-hó megszokott eredményeként — a legkevesebb hasznat mindig a tan- és nevelési rendszer húzza, a különböző közlemények pedig csendes töltelékei maradnak a lapok hasábjainak. Ami praktikus eszme vetődik fel ilyenkor, az is gyengül az ellenáramlatok hatása alatt, bár a szelesebb rétegei akciók számtalanszor elérik céljukat.

Tagadhatatlan, hogy sok javítani való volna a mai egészségtelen rendszeren. Úgy katolikus iskoláink, mint az állam által fentartott tanintézetek bőven nyújtanak erre nézve adatokat. Hogy csak a minket leginkább érdeklő kath. iskolákat említsük, a számtalan visszasságok kútforrásaiként ott találjuk a tanulóifjúság két ellentétes felfogását és jellemű elemének ártalmas keveredését. Keresztény iskoláink, kiválóan a gimnáziumok, özőnével fogadják be a természeti, faji tulajdonságainál fogva idegen világnézetet képviselő zsidó ifjúságot, ami keresztény kultúránk etikai alapját már csirájában támadja meg. Vajjon nem jelentkezik-e eddig is szomorú hatása annak az érintkezésnek, melyet a zsidó fiataliságnak keresztény iskoláinkba tudniása előidéz? Erről tanuskodik egyfelől egynemely középiskola keresztény ifjúságának vallási indifferentizmusa és a nemzetközi hazafiatlanság felé hajló szellemi iránya, másfelől a főiskolai zsidó hallgatóság egy részének hazafias és etikai szempontból egyaránt megdöbbentő gondolat és érzelmek világa.

Egyes körök nyilván vallási elfogultsággal, „felekezetieskedéssel” fogják vádolni e sorok íróját. E nagy előszeretettel emlegetett frázist érveink birtokában könnyen elviseljük, meg lévén róla győződve, hogy ezzel csupán a közfelfogást akarják eltéríteni a kérdéstől.

Kézrel fogható tények nem szorulnak bizo-

alá tekintetünk s önkentelenül is úgy érezzük magunkat, mintha a természet az ő óriási karjaival, a hegyláncok övével átfogott volna minket s egy örvénynek tátongó szaja felett lebegtetne.

Ez az érzés kissé idegenszerű, nyomasztó s a közeli magaslatoktól korlátolt szemünk tágasabb látóhatárt keres, egyoldalú behatásoktól nyomott kedélyünk nyájasabb tájképnek a körvonala után vágyik.

A látóhatár korlátait kitágítja, az egyoldalú behatásokat a kellemes változatosság tájaiba helyezi át Hofgastein fekvése.

Széles és sík rónaságot alkotó völgy bontakozik ki szemünk előtt, mihelyt a tauerni vasút a Hofgastein-Haltestelle nevű megállóhelyre megérkezik. Az állomás magasan fekszik a városka felett s azért kocsival csak nehezen közelíthető meg. Gyalogszerrel azonban eléggé kényelmes kigyóuton juthatunk Hofgasteinből erre a megállóhelyre. A gyalogjárók tényleg ezen a megállóhelyen szállnak ki és ugyancsak itt szállnak fel, mert a tulajdonképeni vasúti állomás, melynek egyszerűen Hofgastein a neve sokkal messzebb fekszik a várostól, azért azt csak azok veszik igénybe, a kik akár nagyobb méltóság miatt, akár más okból kocsin akarnak bemenni a városba.

nyításra. A „felekezeti türelmetlenség” jerichói lármaszava sem szorul cáfolatra.

A kereszténység a katolicizmusban megteremtette dönthetetlen világnézetét, melyet gyengíteni vagy azoa változtatni meddő igyekezet. Viszont évezredek történelme tanúsítja, hogy ezt a világnézetet föl nem érthette soha a zsidóság, mert *ethikailag* izolálva van tőle. Ezen erkölcsi különbség pedig nem pusztán a vallási elkülönülésben gyökeredzik, de forrását találja a zsidóság jellegzetes faji eltávolodásában is. E kettő együttesen termi a kereszténységgel homlokegyenest ellentétbe helyezkedő zsidó világnézetet. Ez a világnézet és az azon alapuló életrendszer alkotja a nagy, ledönthetetlen választófalat a zsidófaj és a keresztény népek között.

Nem lehet elég gyakran rámutatni arra a tarthatatlan helyzetre, melyet a keresztény és zsidó tanulóifjúság nevelési keveredése ma már kézzelfogható következményekben megteremtett. Keresztény tanszellemünk megőrzése céljából, mi több: kulturális létjogosultságunk érdekében óhajtanónak tartjuk, hogy erre a tere telerödjék valahára a bírálókat figyelmé, nehogy erkölcsi erőnk vallja kárát az etikai vonásokban oly ingadozó idegen népelemmel való érintkezésének. Erre a kiindulási alapra kell helyezkednie az iskolaügy rendezésében minden érdekelt tényezőnek, mely hazai és keresztény kultúránk nemzeti és erkölcsi fejlődését, haladását biztosítani akarja minden idegen hatás beszűrvésére ellen.

Budapesten tudomásunk szerint a vallás-és közoktatásügyi kormány engedelmével zsidó gimnázium nyílik meg a jelen tanévvel. E tény — bár nem a fenti okok hívták elő — teljes megnyugvással tölt el bennünket. Találjon folytatásra e megkezdett irány egyebütt is, s mi bizton reméljük, hogy a középiskolák tanító-nevelő problémája ebben a mozgalomban fogja részben megoldását nyerni.

H. J.

A papság nyugdíjadója.

Írta: Mikovics Imre.

Nyugdíjalapunknak egy év előtt tartott közgyűlésén számos szép eszme pendített meg és több eredeti, úgy formájában, mint tartalmánál fogva kiválóan átgondolt terv hangzott el a felszólalók ajkairól, kik képességök és készütségök mellett sok jóakaratot szenteltek ezen ügynek, de bár learattak élettapasztalatuk mezején talált minden virágot, bár a „tisztelbeliek és címzetesek” megadóztatásától kezdve majdnem a tányérozásig minden gondolható eszközt indítványoztak, célt

Innét tehát, a Hofgastein-Haltestelle megállóhelyről, a mely azonban egészen úgy néz ki, mint nálunk egy csinos kis állomás, siklik végig először tekintetünk Hofgasteinon és tájékán.

A megállóhely alatt viruló rétek zöld bársonya, tarkázva a mezei liliumok, a havasi rozmarinkok és hófehérkék színeivel terül el s megszakítás nélkül nyúlik a szemközti levő bergek lábáig, sőt felhúzódik a lankás hegyek derekaig, a hol azután elvész a sötétlő erdők torkolatában. Kúp alakú hegyekre csapnak fel az erdők szárnyai, melyek között a legalacsonyabb is 2400 méternyi magasságban karcolja a felhők kárpitját. A hegyek összefonódnak, az egyiknek szárnya a másiknak derekaig ér s körzetükkel úgy elzárják minden oldalról a völgyet, mint harcba szálló csapatok a táborvonalat.

A légvonalt útját hatalmasan állják el ezek sziklagáták, úgy hogy a völgy ezen részében zord időben is enyhe hőmérséklet uralkodik. Másfelől az egymástól jobban eltoltt csúcsok nem nyelik el a nap hevét és fényét s azért Hofgastein nem csak melegebb, hanem naposabb is, mint Badgastein.

A zöld rétek és mezők térségén, melyen az Ache rohanó vize jól szabályozott mederben fut végig, mint színes bokréta emelkedik Hofgastein

érni még sem tudtak, s végre is adóemeléssel állapodtak meg. Hallgatásunkkal mintha szentesítettek ezt az adóemelést, holott azt okvetlenül ki kell és ki is lehet kerülnünk.

A fentirt mezőn tarlózván, megtaláljuk a nyugdíjalap gyarapításának, sőt az egész dolognak gyors, biztos, könnyű, adóemelést és minden aránytalan terhelést kizáró, jogos érdeket nem sértő módját.

Nézetemet közöltem már 10 év előtt néhány tekintélyesebb közgyűlési taggal. Helyeselték, de a gyűlésen indítványozni elfelejtették. Darázs-fészeket, forró kását emlegettek és nem szólalt fel egy sem. Engem gátolt az, hogy nem voltam tagja a gyűlésnek és csekély embernek is éreztem magamat arra, hogy celebritásokat irányítsak. Most, az adóemeléssel szemben veszélyével szemben teremttem, — ötletemet — minden személyes él nélkül, ősi intézményeink és a püspöki joghatóság tisztelőben tartásával, magamat a félreértés esélyeinek is kitéve, a nyilvánosság elé bocsájtom.

Annál könnyebben tehetem ezt, mert Kegyelmes Urunk az első közgyűlésen, 1899. április 12-én buzdított arra, hogy „ez ügyben kiki teljes nyíltsággal és szabadsággal adja elő véleményét”. Úgy vélem, hogy mindnyájunk kötelessége e fontos ügy sikeressé tételére közreműködni és a további illetékemelést megakadályozni.

1. Itt a: „promeritae quieti”, a nyugdíjas papok háza. Ha e felirást jól értem — más adat nem áll rendelkezésemre — úgy ez a ház 17 szobájával, öt vagy hat nyugdíjasnak megfelelő, 2 szobából, 1 konyhából s elzárható külön folyosóból álló lakást kínál. A szeménáriumtól teljesen elkülöníthető.

Alapszabályaink, sajnos, nem ismernek különbséget, 1, 30, vagy 50 szolgálati év közt, de azért ki nem zárják azt, hogy azok, kik 40—50 évig szolgáltak, még külön lakást is kapjanak, ha van arra házuk. A fiatalnak él még atyja, anyja, testvére, de a 70 éves ember egyedül áll, elhagyottan.

2. A kik a nyugdíjügy körül buzgókodtak, a drága, elegans sanatoriumokra nem gondoltunk. Ha ilyenekre szükség van, azt más alaptól és nem segélyegyletünk pénzéből kell fizetni, főképp azokért, kik nem az egyház szolgálatában és nem önhibájukon kívül lettek invalidusok. A 21. § megengedi, hogy olyanok is kaphatnak segélyt, de hogy háromszor annyit kapjon egy-egy olyan, mint az 50 évig hűen szolgáló pap, és hogy az állandó tétele legyen egyeletünk kiadási rovatának, az lehetetlen állapot. Míg tán egy-egy nyugdíjas 400 koronánál többet nem kap, addig a sanato-

riumban lévő 1400 koronával segélyeztetnek már 5 év óta. Az utolsó közgyűlés azt határozta: hogy R. a „szokásos” segélyben részesüljön. Ha ezen 1400 korona segély szokássá válik, az többet árt az igazságnak, mint használ a szeretetnek.

3. Ne gyűjtsünk minden áron tőkét a nyugdíjalapban; a jelen nyomort enyhítsük és a tőkegyűjtés céljából az adót ne emeljük.

4. Vannak szép alapítványaink. Ezekből nem lehetne-e még valamit a nyugdíjügyre átutalni, csak azok mondhatnák meg, kik azokba bepillantottak. Előttünk zárt könyv ez, csak egyes jelek után ítélve kellene tapogatóznunk, azért abba nem bocsájtkozom. Megemlítem mégis ezen zárkózottságnak azt a hátrányát, mely miatt nagylelkű jótévedőink iránt majdnem haládatlanok lettünk, őket úgyszólván elfelejtettük, utódaink már neveiket is alig fogják tudni, pedig az égő fáklyát nem lenne szabad a véka alá rejtetni, hanem állványra emelni, hogy jótévedőink iránt hálánk örökké és tisztán égő lángját lelkünkben hiven ápoljuk, őket imáinkba foglaljuk, hogy példájuk szíveinket érenyeik követésére hevítse. De hogyan tehetjük ezt, ha nevéket, tetteiket a levéltár szekrényei zárják el a nyilvánosság előtt? Ha Nagyaink emlékének csak egy lapot — p. a Schematismusban — szentelnénk, a hol jótévedőink alapítványaik összegével és céljával lennének megnevezve, akkor talán módját lehetne ejteni annak, hogy egy-egy alapítvány, melynek a célja esetleg már megszűnt, vagy a papi nyugdíjügygel kongruens, Nagyméltóságú püspök Urunk által segélyegyletünkhez utaltassék át.

Ha másképp nem kerülhetjük ki az illetékemelést, akkor:

5. Kérjük meg Ő Excellenciáját, hogy esetleges megüresedés alkalmával egy kanonoki stallumot ne töltsön be s annak jövedelmét ideiglenesen — a míg t. i. meg nem lesz a végleges kongruenz — a segélyalap céljaira rendelve fordítani. Ez csak nálunk szokatlan, hazánk sok más megyéjében mindennapi dolog.

Esztergomban a 24 stallum közt 32 éven át nem volt betöltve kettő; jövedelme a kanonoki 2 palotásor építési költségeinek törlesztésére fordított.

Zágrábban 28 stallum közt már állandóan nyolc nincs betöltve. Kettő az 1880. évben a káptalani s más egyházi épületekben földrengés által okozott kár pótlására lett lekötve. A legutóbbi előléptetésekor azt írta a hiv. lap „Két stallumot nem töltött be az érsek, azok jövedelmét az egyházmegye szükségleteire utalta ki”. Sok városban egy-egy stallum a plebánia javadalmazására szolgál.

Göt stílusú templomának tornya uralkodó magasságból néz le a köröskörül elterülő szép házak tömegére.

A hely tájképe minden oldalról szép, megkapó. Sőt van ezen a tájképen olyan szépség is, minőt egykönnyen az alpesi tájak leghíresebb pontjai sem nyújtanak. Ha kijutunk Hofgastein utcáiraiból s déli, vagy délkeleti irányban folytatjuk utunkat, szabad szemmel is jól látható nagy jégmezők tűnnek szemünkbe. A gletscherfalak és gletscher-síkok minden igazi alpesi turistának vágyva-vágyott látványosságai. Az ember szereti a természetben a fenségest, a rendkívülit. Síkvidéken rendkívüli a domb, a hegy, melyet az ember gondosan megművel, minden talpalatnyi földjét megbecsüli és hasznosítja. Hegyes vidéken rendkívüli a magas csúcs, az ég felhőibe burkolódzó orom. Magas ormok között rendkívüli a havas, havasok között a gletscher.

Albion kóborló fia, vagy az amerikai pénzes yanke hihetetlen fáradalmaknak teszi ki magát, hogy közelről láthasson egy szép jégmezőt a hegyes csúcsokon, vagy a csúcsok közé szorult szakadékokban.

Hofgasteinban nem kell az embernek fáradnia, hogy gyönyörködhesse a hegyszakadék mélységét betöltő jégmező szépségében, midőn az

a frissen esett hóval fedve vakító fehérségben tündöklök, mintha mérföldnyi területen fehérre meszelték volna a hegyoldal lejtőjét; vagy midőn az a reá tűző nap fényében kristálysugarakat áraszt a hegyes csúcs felé, a szírványszínek minden árnyalatának tarkaságával.

A *Tischlerkars* gletschere ott terjeszkedik a szemünk előtt és el nem tűnik, ha akár mérföldeket gyalogoltunk is előre, sőt minél tovább megyünk, annál tisztábban láthatjuk a mérhetetlen jégmező síkját, az út különböző pontjairól a leguruló hó- és jégtömegek, az egymásra torló s iszonyú sebességgel a mélységbe lezuhanó lavinák borzalmasan szép látványa mindig új képekben, új változatokban mutatkozik s a ritka látvány szemléletében soha sem fáradunk el, ellenkezőleg, szemünk felgyűlölt attól a színes levegőtől, mely a jégtömeg határoló zöld erdők és mezőkön át sugárzik felénk.

Ez a páratlanul szép vidék, Hofgasteinnek egyik nagy kincse. Messze földet kell bejárunk még az alpesi tájakon is, a míg hasonló panorámára akadunk.

A természet összepontosított itt mindent, a mit az élet java igényel. Az emberi alkotás meg fogja teremteni idővel a legmagasabb életigények műveit.

Ez így van sok helyen, miért volna az igazságtétel Nyitrán? Kinek a jogát érinti indítványom? A kidőlt papok eltartása nem oly egyházi szükséglet-e, mint akár a bedőlt épületek restaurálása, akár paloták építése?

Panaszkodunk, jajgatunk az elviselhetlen sokféle adó, az élet drágulása, a cselédség igényeinek fokozása, hiveink elszegényedése, jövedelmünk apadása és a falusi háztartás sok baja miatt; de ha kipanaszoljuk magunkat egymásközt, mintha kivetettünk volna szívünkbelől minden keserűséget — azután elfogadjuk szó nélkül akár az adóemelést is, azért, — mert ha beszédre kerül a sor, ajkunk olyan, mint a kész pezsgős palack, melyben csak édes ital van, mert előbb eltávolították belőle a keserű üledéket. Pedig a mi gyenge szavunknak épen a becsületes szokimondás adhatja meg az erőt és a hatást.

Tanácskozunk az őszi Coronákon, kérjük meg a kegyelmes Urat, hogy a nyugdíjadó-emelést ne engedje meg. Ne legyen, nem is lehet keserűség kérelmünkben. Nagyméltóságú püspök Urunk és ft. káptalan jóindulatában nem kételkedünk, annak sokszor adták jelét, de nem segíthet ott a legjobb atya sem, hol a fiú hallgat, vagy rejtegeti a valót, az igazságot. Legyünk nyitlak, csak úgy vizsgáljuk előbbre a dolgot.

A ki jobb tervet tud, álljon elő bátran, szabadon, mert: „Ille defensor veritatis esse debet, qui cum recte sentit, loqui non metuit, nec erubescit”. „Az legyen az igazság védelmezője, a ki midőn helyesen érez, sem nem fél, sem nem szégyenkezik beszélni.” (Szt. Jeromos).

Minthogy az az elvünk, hogy a közérdekű ügyek minél nagyobb nyilvánosság előtt tárgyalassanak és sok hozzászólásból szűrődhessek le az az igazság, a mely az ilyen kérdések megoldásához a legjobb alapot szolgáltathatja: közzétettük Mikovics úr cikkét, mely azonban csak a cikkíró egyéni nézetét fejezi ki.

Különbösen nagyon jól teszi az egyházmegyei papság, ha ezzel az ügygel az őszi espereskerületi összejöveteleken foglalkozni fog, azt alaposan megvitatja s kívánságait, óhajait, javaslatait a legilletékesebb fórum elé viszi. — Szerk.

Ujdonságok.

Őszkor.

V. L. Toldi estejének szép első sora a hosszú, pörkölő nyár után egyszerre aktuális lett: „Őszbe csavarodott a természet feje.” És talán soha még ősz olyan nehéz gondok elé nem állította a magyar népet, mint ez a mostani.

A hosszú szárazság következtében igen gyarló termés volt. Akinek telre valót, vagy vetőmagot kell beszerezni, bizony csak terhes adósságok révén várhatja viszonyai jobbra fordulását. Súlyos bajainkat növeszti, hogy évek óta nagy takarmányhiány van és e miatt az állatállomány észrevehetőleg kevesbeddik a kisbirtokon, ahol pedig az állatállomány növelésével intenzív gazdálkodást várnánk. A híres magyar búzát exportáló Magyarország kénytelen lesz ez évben megismerni, hogy milyen az oláh és orosz búzából készült kenyér íze. A helyzet az, hogy míg ezelőtt minden évben milliók és milliók jöttek be magyar búzáért, most kétszeres áron milliókra menő métermázsát fogunk külföldről vásárolni.

Bizony elborul a szívünk, hogy ily sötét helyzetképét adjuk a közel jövőnek. De ez még nem minden. A politika egén sűrű borulat van. Ősz az a terminus, amikor valamely megoldásnak lennie kell. És bizonyos, hogy soha fásultabban nem nézett az ország nemzetünk nagy, korszakos kérdései elé, mint most. Mi okozza-e nyugalmat? Látszólagos-e az, vagy valóságos? Zsibbadtság-e vagy nembánomság? Megnyugvás-e, mely erőt ad abból, hogy a nemzet hivatott vezetői kezében biztosnak érezzük jelenünket és jövőnket? Szeretjük elhinni azt, hogy korszakos, nemzeti reformunk küszöbén a nemzetet mozdatatlansága, mondhatnók fenséges hallgatása abból ered, mert népünk millióit a bizalomnak érzése hatotta át. De vajon a bizalom letéteményeseinek nincs-e szüksége támasztó pillérekre a népakarat erejé-

ben? Jó lesz, ha e kérdést valamennyien ezekben az őszi napokban komolyan fölvetjük.

Csak egy dologért áhítjuk a sanyarú ősz bekövetkeztét. Hogy ezt a bizonytalanságot, a várakozásnak e kínos hónapjait, a nemzeti megcsüggedésnek e taktikai bójtját, — felváltja a cselekvés. Mindnyájan, kik közdolgozók iránt valamelyes érdeklődést tanusítunk, érezzük, hogy így tovább nem maradhat, hogy valaminek történnie kell, hogy nemzetünk tovább végezze a nemzeti kiépítés munkáját, melyet az évek óta tartó bizonytalanság közben félbehagytunk, vagy csak félerővel, zsidbadt tagokkal végeztünk.

Az ősz a mi patriánkon is közéleti téren rendszerint kisebb-nagyobb munkára serkent. Nyáron megszoktuk, hogy mint a lakóházak sűrű redőnyvel vannak elzárva, — úgy közügyeink elzárva az érdeklődés életrekelő hatásától el van raktározva őszi csemegének. És miként hajdan a harcok idején inter arma silent musae, — most a nyáron legalább a mi patriánkon közügy nincs.

Reméljük, hogy az ősz többrendbeli ügyeinket megoldásra segíti. A városok polgármestereinek tanácskozásai valóban azzsiai állapotokra mutatnak. Hogy ebből mit vegyünk magunkra? — nem részletezzük. Az azonban bizonyos, hogy nekünk is igen sok fontos helyi kérdésünk van, melyet bölcsen, a teherviselési képesség helyes mértékével egymásután kell megoldanunk.

Ez a mostani ősz perspektívája. Anyagiakban szűkös mértékű tartásra, közügyeinkben int a jelen, hogy boldogabb jövő reménye közzönt késsen reánk.

Személyi hírek. Mihálik József apátkanonok, a ki részt vett a szegedi kath. nagygyűlésen, alduai és erdélyi körutjáról visszaérkezett Nyitrára. Névegy Ignác nyitrai kir. tablabíró, nevével Abbáziába utazott, a hol szabadságidejének egy részét tölti.

Kinevezések. Az igazságügyminiszter Csillaghy György trencsényi törvényszéki joggyakorlót a trencsényi járásbíróshoz jegyzővé kinevezte.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Czöglér Kálmán trencsényi kir. kath. főgymn. tanárt és Hebelt Sándor zsolnai állami főreáliskolai h. tanárt jelenlegi állomáshelyükön, Baszel Ernő zsolnai állami főreáliskolai h. tanárt pedig a dévai állami főreáliskolához rendes tanárokká kinevezte.

Az esztergomi egyházmegyéből. Gyurják Ignác s. lelkész Jácról Vágsellyére helyeztetett át. Németh László ujmisés Jácrá, Mansberger Ferenc ujmisés pedig Püspökibe nevezettek ki káplánoknak. Hantos Ferenc a főegyházmegye kötelekeiből elbocsátott és a Jézustársaságba vétette fel magát.

A nyitrai irgalmas nővérek zárda-jának főnöknőjévé a rendtartomány előjárásága, mint értesülünk, a jelenlegi helyettes főnöknőt Pityinger Eugénia nővért fogja kinevezni. Ezzel a kinevezéssel egy olyan óhaj megy teljesedésbe, mely a város katolikus körében általános, mert az említett helyettes főnöknőt eddigi működése, a nevelés és az oktatás terén szerzett nagy tapasztalatai teljes mértékben méltóvá és alkalmassá teszik-e fontos állás betöltésére, sőt ez az állás az ő jártasságát és alkotni tudó munkaerejét mintegy igényelni látszik.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Tarján Ödön dévai állami főreáliskolai rendes tanárt a zsolnai állami főreáliskolához helyezte át.

Eljegyzés. Simátsék József nádasí építőmester eljegyezte Rédeky Mariska úrlányt. Rédeky Géza nyitravárosi rendőr-főkapitány bajos leányát.

Hymen. Chilló Nándor hodrusbányai m. kir. bányamérnök f. hó 4-én oltárhoz vezette Lindmayer János rendőrkapitány és neje szül. Petroletti Karolin kedves leányát Margitot Selmeczánán.

A magyarországi jezsuiták magyar tartománya. Fontos hírt hoztak a múlt hét derekán a lapok. A Jézustársaságnak Rómában székelő általános főnöke Wenz Ferenc, hogy a magyarok iránt érzett rokonszenvét kimutassa, a pápa Ó Szentegének beleegyezésével a magyar jezsuitársaságiakat az osztrákoktól elválasztotta s külön magyar tartományba egyesítette. Az új magyar tartomány f. hó 7-én alakult meg s élére az általános főnök Bús Jakabot, a budapesti ház rektorát helyezte, a ki főképp a Mária-kongregációkban kifejtett működés által már eddig is sokat tett a hitélet emelésére.

A társaság most már magyar ember kormányzata alatt fogja folytatni hazánkban működését, melyet minél nagyobb mérvben tegyen áldásossá az Isten szent kegyelme!

Közgyűlés. A nyitrai keresztény szociális önszegélyző hitelszövetkezet, az aug. 29-én megakadályozott rendkívüli közgyűlést szept. 19-én vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg. Tárgy: A hitelszövetkezet csatlakozása a központi hitelszövetkezethez. Az összes tagokat tisztelettel meghívja Szteszkál József elnök.

Modrányi Iván halálához. Nyitra megye tisztviselői karának egyik legrokonszenvesebb tagja költözött el az oly váratlanul elhunyt Modrányi Iván árvásszéki alelnök személyében. A jó erőben levő és élete javakorát élő férfit szívvelhűdés ölte meg. Úgy látszik, hogy a szív embereinek közös sorsa az, hogy a szívök által haljanak meg. Modrányi Iván csupa szív volt, maga a megtestesült előzékenység és figyelem mindenki iránt, a ki vele csak egyszer érintkezésbe lépett. Széld jóságát nem csak családjával — mely őt a rajongásig szerette — érezte, hanem másokkal is, sőt még hivatalos dolgainak a végzése közben is inkább elnéző és kíméletes tudott és szeretett lenni, mint szigorú. Egyéniségének alapvonását, a jóságot soha sem tagadta meg. Azért mint főszolgabíró nem illett be abba a politikai éraba, mely a letiprást és az elnyomást emelte rendszerré a közigazgatás vezetésében. Ott kellett hagynia Privigyét és a nyitrai árvásszék csendes falai között kellett meghúzódnia, de a milyen jó emléket hagyott ott maga után, ugyanolyan szeretet és tisztelet vette őt körül Nyitrán. Ki is nem szeretne volna ezt a kellemes embert, a ki midőn belefáradt a napi élet gondjai és bajjaiba, poétalelkével a költészet géniuszához szárnyalt fel és dalolt virágról, énekes madárról, barátságáról, az élet szebb oldalairól, vidám, ártatlan örömeiről. — Áldás emlékére! — usz.

Sorsjáték. Szept. 12-én d. u. 4-kor a keresztény szociális egyesületben a munkáslakások javára rendezett sorsjáték húzása lesz megtartva. Szép idő esetén ez alkalommal az egyesület kertjében díjgluglizást rendeznek 3 értékes nyereménynyel. Az érdeklődőket szívesen látja a rendezőség.

25 éves jubileum. Finta Ferenc az érsekújvári főgymn. igazgatója aug. 31-én töltötte be tanárságának 25-ik évét. Aki pedagógus csak az tudja fölérteni, hogy mi az egy negyed századon át tanítani lelkiismeretesen. Egész generációk kerültek ki keze alól. Tanítványai tisztelettel emlegetik nevével páratlan igazságosságát és szeretetteljes bánásmódját. Ismert szerénysége nem engedi, hogy róla dicsekedjenek zengjenek, nem szereti az ünnepeletést, azért csak csendesen minden zaj nélkül ünnepelte e szép jubileumot. Tisztelettel nála a városi tanács, kiknek nevében Milóska Aladár polgármester köszöntötte fel. Megköszönvén áldás dús működésén kívül azt a sok fáradozást, melyet a város ügyeiben és a társadalomban kifejtett. A tanári kar nevében Tiszó Alajos beszélt, szépen a szív legőszintébb szeretetével. Mindkét üdvözlést meghatóttan köszönte meg az ünnepelet.

A munkástelep alapkövetétele. Városunk fejlődésére nézve jelentékeny esemény folyt le vasárnap d. e. a máriahegyi templom alján a Nyitra partján elterülő szántóföldön. Ezt a 10 holdnyi területet Ronchetti Oszkár földjével együtt vették meg a ker. szociális egyesület tagjai, hogy ott munkástelepet létesítsenek. Az egyesület e vállalkozásának, melyet mindeddig inkább csak tervnek emlegettek, az első lépésre a megvalósulás fele, az ünnepeles alapkövetétele volt. Az első illetve az egyesületi haznak alapköve áldatot meg, mellyel még együtt még az ősszel 10—15 más ház is épül. Az egyesületi tagok testületileg zászló alatt vonultak fel, a szakadó eső dacára szép számmal a Boldogasszony templomába, ahol a kezdet kezdetén Istent hívják segítségül. A sz. mise után melyet növendékpapok assistentiája mellett Jeszenszky Alajos apátkanonok egyesületi diszelnök végzett, az ünnepeles színhelyére vonult a közönség. Nemsokára megérkezett dr. Batthyány Vilmos gróf koadjutor-püspök úr Schmidt Leó p. titkar kiseretében, hogy az alapkö megáldás szertartását végezze. Az alapító levelet a püspök-koadjutoron kívül az egyesület tisztikarának fejei írták alá. A levéllel együtt az első telepek névsora is az alapköbe tetetett. Az alapkö ünnepeles megáldása után az egyesületi titkar néhány szóval vázolta az ünnepeles fontosságát. Bár az ünnepeles megáldott alapkövön kívül nem látni még más a megkezdett nagy műből, — mondotta — s bár az egyesület ugyszólván

teljesen magára van hagyva annak keresztültivélével, véghez fogja azt vinni-e Isten segítségével és saját erejéből az a szociális törekvés, mely az egyesületnek a munkástelep eszméjét sugallta. A megáldás után az egyesületben társas ebéd volt, melyen 60-an vettek részt.

A társasébd alatt az egyesület titkára dr. Kaszala János ékes tóztban emlékezett meg az egyelet jötevőiről s ezek között első sorban Bende Imre megyés püspök és gróf Batthyány Vilmos koadjutor püspök urakról, a kik mindig szerető gondoskodással és aldozatkészséggel mozdították elő az egyelet érdekeit és alkotásait. — Dr. Franciszy Lajos az egyelet vezetőségére emelt poharat, külön is kiemelve Juhari Károly alelnöknek és dr. Kaszala János titkarnak érdemeit a munkástelep létesítése körül, a kik midőn az önszegély elvének fíradhatatlan kitartással érvenyt szereztek, legbiztosabb alpra fektették a munkástelep sorsát és jövőjét. Nagy tetszéssel találkozott Juhari Károly alelnök poharköszöntője, a ki összetartásra s egyesült erővel folytatandó munkára hívta fel tagtársainak a figyelmét.

Este színelőadás volt az egyelet helyiségében. A műkedvelő egyeleti tagok Almási Tibamér „Tót leány” című népszínművét adták elő, az igen nagy számban jelen volt közönség állandó tetszésnyilvánulással mellett. A női szerepeket Valásek Erzs (Ilonka) Benkó Genovéva (Gyarmathy János felesége) Tyeplyitzky Anna (Julis gyámleány) Lekotzky Margit (Ötös Mari) Kutdlík Amália, Magyar Jolán és Enhoff Teréz alakították megkapó élethűséggel. A férfi szerepekben Viola Endre (Gyarmathy János) Szevel József (Bandi) ifj. Ruzs István (Kospál baromporvos) Viola Béla (Brbolya) Ruzs Gusztáv (Miso) Jankovits Pál (Lipták) tünettek ki játéku ügyessége és ötletességével. A szabatosan előadott ének számokat dr. Cserenyey István theol. tanár tanította be s az előadás alatt harmoniumon kísértte. A darab rendezését ifj. Ruzs István egyeleti tag intézte. A színelőadást táncmulatság követte.

Halálozás. Rudnói és divékujfalusi Rudnay József volt nemzetőr és 1848-as honvéd főhadnagy élete 81-ik, házassága 49-ik évében hosszszas szenvedés után Váczhartyanban elhunyt. Az elhunytat gyászolják özvegye szül. farádi Veres Szilárda, továbbá leányai: Ilona, férj. báró Marschall-Altengottern Gyuláné; Lenke, lipótszent-andrási báró Andreánszky Istvánné; Margit, losonci gróf Gyürky Istvánné; nővére öz. gosztonyi és krencsi Gosztonyi Jánosné szül. rudnói és divékujfalusi Rudnay Izabella. Temetése f. hó 6-án ment végbe Váczhartyanban, a hol a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra az ág. ev. vallás szertartása szerint. Az elhunyt utolsó férj-sarjadéka volt a Rudnay család evangélikus ágának. — Béke poraira!

Jegyzőválasztás. Kalászon f. hó 1-én Spanyol Géza eddigi helyettes jegyzőt egyhangulag körjegyzőnek választották meg. A jegyzőséghez Bábindal, Kishind, Nagyhind és Kalász községek tartoznak.

Az érsekújvári főgymnasiumba a jelen tanévre beiratkozott 285, tanuló 10-el több, mint a múlt iskolai év elején. Több tanuló vissza kellett utasítania az igazgatóságnak, mivel az I. osztály létszáma már betelt és parallel osztály számára a régi épületben már nincs hely. A jövő tanévben valószínűleg emelkedni fog a tanulók száma, mivel az új épületben lehetséges lesz a I. osztály mellett egy párhuzamos osztályt megnyitni.

A nemzetközi orvosi kongresszus tagjai Pöstyénben. A XVI-ik nemzetközi orvosi kongresszus Német Egyesületének (Verband Deutscher Ärzte) tagjai f. hó 3-án Budapestről Pöstyénbe rándultak ki. A társaságot Érsekújvártól kezdve dr. Fodor Kálmán orsz. képviselő igazgató-főorvos kísérte a fürdőhelyre, a hova délelőtt 11 órakor érkeztek meg. Az állomáson a kirándulókat Bodó Péter uradalmi igazgató, Machovich János főszolgabíró és a fürdőbizottság tagjai fogadták. A vendégek megérkezése után a Ferencz József fürdő előcsarnokába hajtottak, a hol őket a fürdőbérleti vállalat nevében Winter Lajos és Winter Ármín fogadták. Az előcsarnokban hideg buffet állott a vendégek rendelkezésére, a kik egy kis felüdülés után élvezettel hallgattak dr. Fodor Kálmán német nyelvű előadását, mely Pöstyén fürdőről és az indikációról szólt. Azután megtekintették a fürdőket, majd pedig részt vettek a gyógyház disztermében rendezett ebédén. A parkban tett séta után a kiránduló csoport a 4 orai vonattal elutazott Tátralomniczra.

Szeptember 4-én a kongresszusnak egy másik csoportja érkezett még Póstyénbe. A kirándulók elszállásolása és kalauzolásáról most is a fürdőbizottság gondoskodott. A vendégek 4 csoportra oszolta tekintette meg a fürdőket. Délután fél 2-kor a Rónai-szállóban ebéd volt, mely alatt dr. Fodor Kálmán német nyelven, dr. Veres Pál francia, dr. Tschmann Sándor lengyel és Winter Ármán angol nyelven üdvözölték a vendégtársaságot. Este 6 órakor a fürdőparkban felállított magyar csárdában a rendező bizottság néptáncot mutatott be a vendégeknek; fél 8 órakor pedig elithangversenyt rendezett tiszteletükre. Az estét kizárólag *Svärðström* Valborg asszony svéd ének-művésznő és *Tarnay* Alajos zongoraművész számai töltötték ki. Másnap, szept. 5-én a vendégek legnagyobb része elutazott.

Tanítónőválasztás. Nagykéren megürült a tanítónői állás, ahol 50 pályázó közül Zsinbovszky Mária komjáthi tanítónő választották meg.

Katholikus népszövetségi mozgalom. Lencséron szeptember 5-én volt népszövetségi gyűlés, melyen *Behunek* Alajos és *Bartos* János igazgatósági tag beszéltek. Taggyűjtés erősen folyik. Sok tagra van kilátás. — *Jókón* szeptember 5-én nagyon sikerült népszövetségi gyűlés volt a fogyasztási szövetkezet nagy udvarán. A gyűlésen megjelentek *Sándorfy* Nándor esperes, *Vavra* Ágoston plebános, *Fiksek* János, *Vavrovics* Andor, *Lelkes* Zsigmond, *Bíhm* Alajos körjegyzők, *Somszky*, *Janecsek* József, *Beskó* Antal tanítók stb. *Vavra* Ágoston szép megüvöltő beszéde után *Bartos* János központi kiküldött, *Sándorfy* Nándor és *Holes* János földmives mondottak nagy tetszéssel fogadott beszédeket. Nyomban 249 tag jelentkezett. Igazgatónak *Vavra* Ágostont választották meg.

Elfeledett szobor. A bold. Szűznek a nyitrai törvényeszéki palota előtt felállítandó szobrára *Szteszkál* József Nyitráról „*Salus infirmorum*” jelige alatt 80 koronát küldött. Hozzáadva a lapunk aug. 15-iki számában kimutatott 3999:30 korhoz, lesz főösszeg 4079:30 korona. Isten fizesse meg!

A polgári egybekelés a „zsidó erkölcs” világozásában. Le kell szegeznünk azt az érdekes kis esetet, melyet az Alkotmány utján a Budapesten megjelenő „*Jüdische Rundschau*” című újságból megtudtunk.

Az egyházi politikai törvényjavaslatokat a hazai zsidóság annak idején lelkes örömmel üdvözölte s főképp az ő agitációjának tulajdonítandó, hogy ezek a javaslatok törvénygyé váltak. A katolikus egyház ezen törvényekkel szemben saját hitelteli álláspontját változatlanul fentartotta s ha katolikus ember csak polgári módon kel össze, ezt az egyház házasságnak nem tartja. Vajjon ki a megmondhatója annak, hogy ezen álláspontja miatt mennyi támadásnak volt kitéve a kath. egyház, éppen a hazai zsidóság részéről, s ha valamely konkrét esetben megtörtént, hogy pl. egy kath. tanító kénytelen volt megválni az állásától, mert csak polgárilag kelt össze az élettársával, a hazai zsidóság ugyancsak nagy lármát csapott s az egyházi eljárást az országos törvénygyel való szembehangykedésnek, az állami tekintély becsmérlésének s ezernyi forradalmi természetű bűnnek mondta.

Most egy a *vágújhelyi* zsidó reáliskolánál előfordult eset alkalmából kitűnt, hogy a zsidók egészen másképp vélekednek a „polgári házasságról”, az egyéni szabadságról, a vallási toleranciáról és egyéb hasonló jelszavak alá rejtett dolgokról, míhelyt valamely felmerült esetben saját vallásuknak az érdekeit veszélyeztetve látják. Irja ugyanis az említett újság a következőket:

„Vágújhelyen Halász Teréz, az ottani zsidó polgári iskola tanítónője férjhez ment az ottani zsidó reáliskolánál alkalmazott keresztény tanárhoz: *Vajsz* Gyulához. Ha nem is orthodoxok lakják ezt a községet, úgy mégis vannak benne elég sokan, akik a választással, amely szerint a „zsidó” tanítónő a nevelője gyermekeiknek — nem egészen értenek egyet és akik a zsidó iskolaszéktől a *misch-masch-házasság* követőjének eltávolítását követelik... Egy olyan zsidó iskola zsidó tanítónőjének megtérése, aki nem zsidóhoz megy férjhez, már nem tolerancia, hanem egy olyan rossz példának megtérése, amely a zsidó tanulókat megzavarja és zsidó-erkölcsi érzésüket megmérgezi. Ha magánszemélynek mennek belé vegyes házasságba és polgári házasságot kötnek, úgy ez az ő magánügyük. Eleget tettek a „polgári” törvényeknek és túltehetik magukat azon, hogy a zsidók vagy a katolikusok ezt a házasságot a vallás szempontjából meg nem történtnek tekintik. Ha azonban egy zsidó tanítónő, — akinek jó példát kell a gyermekeknek mutatnia — ilyen házasságba belé megy, úgy elhatározásának konzekvenciáit maga magának kell levonna, avagy pedig az iskolaszéknek kell kötelességét megtennie, nehogy az ártatlan gyermekek abban a tévhitben nőjének fel, hogy a valláskülönbség nem is ké-

pez komoly akadályt. Meg vagyunk róla győződve, ha katolikus iskola katolikus tanítónőjéről volna szó, az illetékes katolikus körök is hasonlóképp gondolkodnának és eslekednének. Hiszen a keresztény tanár úr megmaradhat állásában, — de a zsidó rossz példáját a zsidók ártatlan gyermekeik érdekében nem tűrhetik, ha gyermekeik zsidó érzést valóban szívükön hordják. A vágújhelyi zsidók hihetőleg még nem asszimilálódtak annyira, hogy közömbös lehet előttük, hogy leányukat hogyan nevelik. Mielőtt az ilyen helytelenség szentesítve lesz, jobb az ilyen *misch-masch* iskolával felhagyni”.

A „zsidó erkölcs” tehát nem tűri meg azt, hogy egy zsidó vallású tanítónő csak polgárilag keljen egybe. Akkor hát miért kellett éppen a zsidóknak legjobban az egyházi politikai törvények? Csak nem azért voltak szerelmesek beléjük, hogy velők a saját vallásérkölcsi érdekeiknek ártsanak?

A rudnói templom restaurálása.

A rudnói templom, a mely a vallásalap patronátusa alatt áll, már oly rozoga volt, hogy nagyobb restaurálásra volt szüksége. A vallásalap a buzgó plebános személyes közbenjárása folytán 9000 koronát utalványozott a helyreállításra. Ezt az alkalmat felhasználta *Wetzel* Sándor plebános, hogy a templom ne csak külsőleg restauráltassék, hanem belsőleg is feldiszitessék és ügyessége, buzgólkodása, nemkülömben néhány híve áldozatkészségével oda vitte a dolgot, hogy a templom gyönyörűen lett kifestve; a főoltár, szószék és keresztelő nagyon szépen átfestve; az ornamentika mind beraranyozva; a szentély a hajtóól szép vasráccsal elválasztva; a karzat megnagyobbítva és szintén vasráccsal feldiszitve; mind új pad elkészítve es pedig szép diófából, úgy hogy az egész templom rendkívüli kedves, kellemes benyomást tesz az emberre és valóban a hitbuzgóságot az érző szívben emeli. Bátran lehet mondani, hogy Rudnótól *Tapolcsányig* olyan templom nincsen, a melyben minden oly harmonikus volna. A nagy költséggel feldiszitett templom a híveket is dicséri, mert a rudnói hívek nem csak az uri osztály, de a földművesek is, különösen az Amerikában levő munkások verejtékes munkabérének szép részét áldozzák mindig, ha erre a lelkipásztoruk által felhivatnak. A festés *Hollay* János nagytapolcsányi festő művészetét dicséri. Az orgonát *Mozsny* pozsonyi orgonamester remekül nagyobbitotta, úgy hogy most sokkal több register van benne. A templomot gróf *Bathányi* Vilmos koadjutor püspök ömeltóságának kellett volna f. hó 12-én benedikálnia és így értelemben mentek ki a meghívók gróf *Normann* Ipoly részéről, a ki *Lichtenstein* Alajos herceggel együtt közreműködött ahoz, hogy az ünnepély minél fényesebb legyen. A püspök úr azonban akadályozva lévén a megjelenésben, maga helyett *Kelecsényi* Béla szkacsányi esp. plebánost küldte ki. Jövő vasárnap tehát a szép templom újból át fog adni magasztos rendeltetésének. — *Rudnói*.

Tűzoltó szövetségi gyűlés. A tencsénmegyei tűzoltó szövetség aug. 29-én tartotta ez évi közgyűlését. A fél 9 órakor rendezett isteni tisztelet után a zsolnai tűzoltóság vízvezeték és hydrofor-szereléssel kapcsolatos gyakorlatot végzett. Tizenegy órakor közgyűlés volt a város-házban, melyen a kötelezett tűzoltóság szervezését sürgették s a tűzoltók részére fizetést javasoltak. Délután szépen sikerült kirándulást rendeztek a városi erdőbe, este pedig a tűzoltó vendégek elutaztak.

A Magyar nemzet Szent Antal temploma. Hirt adtunk már arról a mozgalomról, a melyet a Pádai Szent Antálról nevezett zuglói Kápolna-egyesület kezdeményezett a Magyar nemzet Szent Antalnak Budapesten leendő felépítése érdekében. Mint most értesülünk a mozgalom példátlan sikerrel biztatja az egyesület vezetőségét. Alig kezdtek meg ugyanis a gyűjtő-ívek szétküldését, már is elárasztják a gyűjtési irodát a vidékről újabb gyűjtőleveket kéro levelekkel. Ebből is látszik mily nagy a Szent Antal tisztelet hazánkban, hogy mennyire kívánnak részint gyűjtéssel, részint adományokkal hozzájárulni a magasztos cél megvalósításához. Az egyesület egyébként igen érdekes — hasonló gyűjtéseknél eddig szokatlan — vjtással teszi rokonszenvenessé a mozgalmat. T. i. 1 koronás 22 és 10 fillért meghaladó adományt nyugtázhassanak. Ezzel el akarja kerülni az egyesület a visszaélést, hogy bárki gyűjtőívvél adományokat gyűjtson annak nyugtázása nélkül. Epen ezért ezuton is figyelmezteti az egyesület az adakozókat, hogy ezt csakis az adományoknak megfelelő értékű igazolójegy ellenében tegyék, tehát az igazolójegyet mindenkor vegyék át, nevüket pedig a gyűjtőívre jegezzék. 5 koronát meghaladó adományért már kedves emléklapot küld az egyesület

gyűjtési irodája. Aki pedig 200 koronát adományoz vagy gyűjt, a fémlapokból készült s a templomban őrzendő *örökkönyve* végik, a templom alapítói közé s adományáról oklevelet kap. Minden ezen ügyre vonatkozó felvilágosítással készséggel szolgál a Pádai Szent Antálról nevezett zuglói Kápolna-egyesület irodája, mely Budapesten, VII., Angol-utca 29. szám alatt *Drégely* Dezsó szfv. polg. isk. tanár, egyes. titkár vezetése alatt működik.

Megakadályozott tűzveszedelem. Ólehotán mult szombaton éjjel eddig ismeretlen okból a korecsmáros udvarán egy deszkaól gyuladt ki, a melyben a szomszédok állítása szerint egy üst volt elhelyezve vízmelegítésre. Az ottani plebánosnak, *Csulák* Lajosnak köszönhető, hogy a tűz tovább nem terjedt, mert a nevezett plebánosnak *Benech* János volt bíró segítségével sikerült eloltani a tüzet még mielőtt az a korecsma épület tetőzetét ki kezdhetné volna, a mi ha bekövetkezik, az új kántorlak, a templom és a plebánia is menthetetlenül a lángok martalékává lett volna.

Elkeseredés egy bérlő ellen. *Gemeiner* Dávid nyitraiudányi bérlő — mint lapunknak írják — a katolikusok nagy ünnepén, *Kisasszony* napján, akarta elszállíttatni katolikus béreseivel gözcséplőjét *Nvitraszulányról* *Ujlacs-kára*, mely munka az egész délelőttöt igénybe vette volna. A béresek megszentelni akarván ünnepüket, szépen kérték gazdájukat, álljon el szándékától. A zsidó bérlő azonban, a ki keresztény birtokokon, keresztény munkások verejtékével vergődött zöld ágra, nemcsak nem hajlott a kérésre, de három, sok gyermekkel megáldott béresnek egyszerűen felmondott. Már most mi lesz a szegény családok munkásokkal, ha nem sikerült nekik szolgálatot szerezni, a mi annyiban nehezen fog menni, mert a gazdák nagyrészt már szerződtek cselédséget. Nem csoda, hogy a bérlőnek ez az eljárása mindenfelé nagy elkeseredést szült.

Szüreti kilátások és a borértékesítés. A legutóbbi napokban került nyilvánosságra a földmivélsügyi miniszteriumhoz beérkezett hivatalos jelentések tartalma a szőlők állapotáról, mely adatok egyúttal tájékoztatást tartalmaznak Magyarország idej várható borterméséről is. A hiteles adatok szerint a helyzet éppen nem rózsás s így ma már a magyar bortermelő gazdaközönség előtt tisztában áll az a manóver, melyet a közvetítő kereskedelem pár héttel ezelőtt elkezdett azzal, hogy mesés bortermelési kilátások híret kolportáltatta egyes borvidékeken a borárak visszaszorítása érdekében. A hiteles értesítések sajnosan említik az egyes vidékeken a peronoszpóra és lisztharmat által okozott nagymérvű károkat, máshelyeken a jégverés tette tönkre a termést, a legtöbb vidéken pedig az augusztusi forróság volt hátrányára a szőlőknek, úgy hogy igazában valódi jó termésről az idén már nem beszélhetünk. Kétségtelen, hogy az előrelátható termés kilátások hatással vannak már most is a borárak alakulásaira. És igazán ilyenkor látja csak a figyelmes szemlélő, hogy ezek az alakulások mennyire rendszertelenek, úgy hogy ez a körülmény vezet rá az illetékes ügyezőket arra, hogy a jövő legfontosabb teendője kétségtelenül a borértékesítés kérdésének helyes megoldása, nemcsak a termelők, de általában a hazai bortermelés érdekében.

Azzal már évek óta tisztában lehetünk, hogy a filoxera-vesz óta a szőlők felújítása és a szőlőtermelés rekonstrukciójának hatalmas műve, hala érte elsősorban *Darányi* Ignácznak is. — Magyarország területén befejeztetett. Sőt a felújítás nagy munkájával felidezett felbuzdulás, úgy látszik az ellenkező szélsőségre is csapott az által, hogy a szőlőtermő terület ma már nemcsak hogy eléri a filxera pusztítása előtti átlagot, de azt sokszorososan felül is haladja. Maga ez a körülmény nagy általánosságban ha nem kárhóztatható is, de a részletekben oly helytelen tüneteket mutat, mely a fogyasztás és export arányaival összhangban nem álló termelés, másutt a kvalitás következtében bortermelésünk kárára, hátrányára lehet.

A homoki területek nagyarányú betelepítését a hegyi bortermelők nézik rossz szemmel, mely animozitásuknak lehet is valamely alapja. *Szegárd* borvidéke pedig már egyenesen hatósági beavatkozást sürget, a kenyermag-termő területeknek a búzatermelés alól való elvonása és indokolatlanul szőlővel való betelepítése ellenében. Mindezek a körülmények, valamint a bor-áralakulások fentemlített rendszertelensége, kétségtelenül

teszik azt a körülményt, hogy ma már nem a szőlőtelepítés forszírozása és aránytalan támogatása, de igen is a borértékesítésnek, a kapcsi önzéstől mentesített módon leendő rendezése kezelje az arra hivatottaknak legfőbb feladatát.

A „Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete” szép eredményekre hivatkozhatik a magyar bortermelés előmozdítása körül, hiszük, ha most erélyes kézzel nyúlna bele a borértékesítés hatalmas problémájának megoldásába, rövidesen virágzó szövetkezeti bortárházaink és pincészetünk hirdethetnek a magyar bortermelés és értékesítés ágának teljes diadalát.

Galamblovó házi verseny. Az Érsekújvári Sport-egyesület 1909. évi szeptember hó 12-én Érsekújvárott a góztéglagyár mellett galamblovó házi-versenyt rendez. Sorrend: 1. D. e. 1/2 10 órákor: 1. Tétverseny: 1 galamb, távolság 25 m. tét 5 kor. A tétből az elsőnek 45%, a másodiknak 25%. 2. Tétverseny: 2 galamb, távolság 26 m. tét 5 kor. A tétből az elsőnek 45%, a másodiknak 25%. 3. Tétverseny: 3 galamb, távolság 27 m. tét 10 kor. A tétből az elsőnek 45%, a másodiknak 25%. — 2. D. u. 2 órákor: 1. Tétverseny: 2 galamb, távolság 26 m. tét 10 kor. A tétből az elsőnek 45%, a másodiknak 25%. 2. Érsekújvári Sport-egyesület díja: 4 galamb, távolság 28 m. tét 20 kor. A tiszteletdíj és a tétből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 3. Tétverseny: 2 galamb (coudouble), távolság 24 m. tét 10 kor. A tétből az elsőnek 45%, a másodiknak 25%. — Általános határozatok: Mindazok, a kik az országos galamblovó egyesület által rendezett és külföldi galamblovó versenyeken díjat nyertek csak 30 távolságról lehetnek. A versenyeken kettős eséllyel is lehet lőni, ha ezt a versenyt kezdetén a rendezőségnek bejelentik. A galamb ára 1 kor. Nevezési díj nincs. Belépti díj: Ülőhely 1 kor. Állóhely 50 fill. Egyebekben az országos magyar galamblovó egyesület szabályai irányadók. A versenyterén állandóan büfét. A meghívottak vendégeit szívesen látjuk. Érsekújvár, 1909. szept. hó 2-án. Az Érsekújvári sportegyesület.

Pálinka eladása engedély nélkül. Elvi jelentőségű határozatban mondotta ki a pénzügyminiszter, hogy a saját tulajdonú képező telken termelt gyümölcsből (anyagból) idegen ústön kifőzött pálinka nagyban eladható pénzügyhatósági engedély nélkül. Ez az elvi döntés a magánfelek által vásárolt gyümölcsből nyert pálinkának nagyban való eladását nem érinti s így ehhez a pénzügyi hatóság engedélye szükséges.

Tejmunkásképző tanfolyam. A kisbéri m. kir. ménésbirtok igazgatósága az 1909. évi november 1-én kezdődő egy éves tejmunkásképző tanfolyamra 8 (nyolc) ösztöndíjas helyre pályázatot hirdet. A tanulók ingyenes ellátásban, élelmezésben, ezenkívül kisebb kiadások fedezésére havi 6 (hat) korona munkadíjban részesülnek. A felvételi feltételeket a Nyitrai Megyei Gazdasági Egyesület titkári hivatalában (Nyitra, II. Tóth-Vilmos utca 20. sz. I. em.) lehet megtudni.

Szilveszter ünnep! Nemzeti zarándoklat Rómába! Az Országos Katholikus Szövetség, mint az országos kath.társadalmi mozgalmak központja, folyó évi október hó első felében Nemzeti zarándoklatot vezet Rómába. A magyar kereszténység 900 éves jubileumakor a jubilaris bizottság elhatározta, hogy a római Lateráni székesegyházban II. Szilveszter pápa sirja fölött örök emléket állít annak emlékére, hogy II. Szilveszter pápa szent István királyunknak és nemzetünknek a szent koronát adta és ezzel a magyar királyságot és önálló nemzeti fenmaradásunkat immár 1000 évre biztosította. Ezen emléket *Fraknói Vilmos*, c. püspök elkészítette és azt a Magas Püspöki Kar helyeslésével és több tagjának részvételével mellett az októberi zarándoklatunk fogja felavatni nagy ünnepségek között.

Részletes programmal az Országos Katholikus Szövetség (Budapest, IV. ker., Ferenclák-ter 7.) készségesen szolgál. Jelentkezni szept. 25-ig lehet 20 koronára beküldése mellett. Az egész összeget október 5-ig küldjék be. Erre szükségünk van az összes lakások lefoglalása végett. Aki visszalépési szándékát október 5-ig bejelenti, befizetett összegét visszakapja.

Utítér. Indulás október 11-én este a keleti pályaudvarról. Fiume—Velence, hajón. Velenceből kirándulás Paduába és Muranóba. Velence—Flórencz. Flórencz—Róma. Rómába érkezés 15-én este Római tartózkodás 16., 17., 18., 19., 20-án. Visszatérés 20-án este. Róma—Ancona—Fiume—Budapest. Megérkezés 22-én. Ezen út költségei I. oszt. 270.— II. oszt. 220.— III. oszt. 150.— kor. Benne van az utazási díjakon kívül Fiumétől Fiuméig teljes ellátás, az állomásoktól és azokhoz

kocsi és podgyász-szállítás, a velencei gondoladíjak, rendezés, kalauzolás és Péter-füller.

Lesz tiszta szárazföldi utazás is: Fiume—Cormons—Velence—Róma és vissza. Ezen utasok ellátása a római tartózkodás után véget ér. I. oszt. 320.— kor., II. oszt. 260.— kor. A római hivatalos ünnepség 16-án szombaton és 17-én vasárnap lesz Szombaton a Lateránban ünnepélyes szentmise és fényes korona ünnepély. Vasárnap a szent Péter templomban ünnepélyes istentisztelet és pápai kihallgatás. A többi időt Róma nevezetességei megtekintésére fordítjuk. Hetfőn és kedden az arra vállalkozókkal Napolyba rándulunk, hol a Vezuvt, Pompeit és Kapri szigetét keressük föl. A kik Rómába maradnak vissza, a legmondásabb kalauzolásban részesülnek. A lateráni és szent Péteri ünnepségek nemcsak fényesek, hanem ránk nézve roppant fontoságuk is. A magyar szent korona a mi függetlenségünk záloga. Enélkül régen felszivták, bekebelezték volna nemzetünket. A keresztény Magyarország csak a szent koronában bírja jövőjének biztosítékát is. A római ünnep tehát oly mélyre jelentőségű, hogy azon minél többen részt venni és hazánk mindenemű intézményét képviselni, nemzeti és keresztény kötelesség.

A főmegyeri Népház felavatási ünnepélye, mint már jeleztük lapunkban folyó hó 12-én fog megtartani. Az ünnepély sorrendje a következő: Délelőtt: 9 órákor szentmise Veni Sancte-val. 1. Felvonulás a Népházhoz. 2. Beszentelés. 3. Nmélt. özv. gróf *Károlyi* Alajosné adja a Hazat rendeltetésének. 4. Megnyitja a Népház... Ünnepi óda Erdősi Károlytól. Szavalja Valasek Aladár. 5. Hymnusz. Délben: 1 órákor társasbéd a Népház nagytermében. Egy teríték 3 kor. — Este 7 órákor táncal egybekötött műstély a Népház nagytermében. Műsor: 1. Az ifjú vágya. Schubert F. Eneklí férfinégyes. 2. A magyarok Istene. Petőfi S. Szavalja Markusz Károly. 3. a) Mazurka. Godard B. b) Káka töven... Chován K. Zongorán előadja Bangha Gizella. 4. Bál előtt. Vig monológ Lázár B. Előadja Perger Olga. 5. Az én tanyám. Solo Schubert F. Eneklí Jaksics Ilona és zongorán kíséri Bangha Ida. 6. Az ezüst fátyol legendája. Melodráma Révü-Várad. Szavalja Komáromy Lajos; zongorán kíséri Bosnyák Ilona és harmoniumon Bangha Gizella. 7. Zsúr a Dob-utcaban. Vig ének-monológ Falk R. Előadja Szlávik Alajos, zongorán kíséri Fodor Gyuláné. 8. Hymnusz az éjhez. Beethoven L. Eneklí férfinégyes. — *Tánc.* — Belépti díj: 1—V. sor 2 kor., V—X. 1:50 kor., állóhely 80 fillér. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

Gyorsvonatok megállása — Vágsellyén. A vágsellye—negyedi h. é. vasút legközelebb már átadatik a forgalomnak. Ezen körülményre való tekintettel Vágsellye község feliratot intézett a pozsonyi kereskedelmi és iparkamarához azon kérelemmel, hogy a vágsellye—negyedi vasút megnyitása folytán emelkedő forgalom érdekében a gyorsvonatoknak Vágsellyén való megállását és a reggeli 6 órákor Érsekújvár felé induló személyvonatnak Nyitra felé való csatlakozását a kereskedelmi miniszternél szorgalmazza.

Filokséra. A vágsellyei járáshoz tartozó *Farkasd* község szőlőiben megállapították a phyloxerát, azért a község határát a földművelésügyi miniszter rendeletével zár alá helyezték.

Kisajátítási eljárás. Az érsekújvári vasúti állomás nagyarányú kibővítése miatt a kisajátítási eljárás e hó 3-án tartatott meg Érsekújvárott. A kiküldött bizottság elnöke Langhammer Vince várm. főjegyző, tagjai Gyürky Géza főjegyző, Kralik Adolf főmérnök és Galgóczy Gyula városi főjegyző voltak. — A felek és a primási uradalom részéről: dr. Ozorai József ügyvéd és Feichtinger Sándor primási felügyelő, a máv. részéről Winkler és Mann főmérnökök jelentek meg. — A város részéről Miklóská Aladár polgármester kijelentette, hogy neki a bemutatott terv ellen kifogása nincs és azt elfogadja. Az uradalom kiküldöttjei kifogást tettek a kisajátított terület alakja miatt, mert a régi számtartó lak nincs benne a kisajátítandó terület között, kijelentik egyben, hogy ha ennek kisajátítása lehetetlen volna, úgy kívánják, hogy a telekhez és számtartói lakhoz egy külön négy méteres új út nyitassék meg, lehetőleg az épület kapujával szemben. A felajánlott kisajátítási árakat pedig még egyezkedési alulul sem fogadják el. — A máv. kiküldöttjei a bemutatott tervekhez ragaszkodtak és ezt elfogadásra ajánlották. A bizottság is ily értelemben határozott, ama kikötéssel azonban, az államasutakat kötelezte a számtartói lak előtt egy új ut megnyitására.

Megfigyelés alatt. A Városcsok-utca lakói érdekes jelenetnek voltak szemtanúi a minap Sz. F. cipészegéd jóvoltából. A nevezett cipészegéd ugyanis Plefkó József ottani lakossal összekülönbözött, ami annyira felbőszítette, hogy azután az egész lakosságnak meggyúlt vele a baja. A cipészegéd veszedelmes fenyegetésekkel tombolt az utcán, míg nem a rendőrség lecsendesítette és újabb megfigyelés alá helyezte.

Elfogott bűntárs. Hirt adtunk mult heti számunkban, hogy Pecsár József bisbáji lakost egy cigány-utcai magánháznál, a hol Pecsár félrevezetve éjjeli szállást vett, két közártalmú pártucái dologkerülő suhanc közel 20 kor. pénztől kifosztotta és a rabolt pénzzel eltűnt a városból. A napokban szorgos kutatás után Czibulka Pál és Meliska István csendőrök végre letartóztatták Horeczki Dávid 21 éves béltisztító segédet, a ki a tulajdonképeni tettesekkel összeköttetésben állott s még 62 kor. 80 fillérnyi összeget rejtegetett magánál, mely az említett rablásból származik. Remélhető, hogy ezek után a keresett két rabló is hamarosan megkerül, mert a környékbeli csendőrök a náluk megszokott erélylyel folytatják nyomozásukat. Kétségtelen megállapítást nyert ugyanis, hogy a veszedelmes két csavargó csak valamely vidéki községben tartózkodhatik.

Botrány a moziban. Jellemző botrányt eset színhelye volt a mult hét egyik napján az Apolló-fele villanyos színház. Egy közismert utcai csemete be akart jutni a moziba s mivel szabad bemenetet megakadályozták, oly ékteleen szidalmakkal illette a pénztárnál alkalmazott leányt, hogy a rendőrségnek is bőven akadt vele dolga.

Kavéházi üzemek. Az elmúlt hét folyamán egy helybeli éjjeli kavéházban veszedelmes jelenet játszódott le. Valaki — alighanem napi elményeinek izgalmait következtében — oly botrányos fellépést tanúsított a neki természetesen nem rejtő közrenddel szemben, hogy a rendőrség embereinek kellett közbelépni a dühöngő egyén megfékezésére. Bekisérték a kapitányságra, a hol kihallgatták s terjedelmes jelentésben beszámoltak fogásukról. Nagyon ajánlatos, hogy a rendőrség éber figyelemmel kísérje ezután is a hasonló találkozási helyek tájékát, annál inkább, mivel számtalan feljelentést tetetett ellenük az utóbbi időben. Nem tűrhető ugyanis, hogy a város amúgy is gyarló közrendészeti viszonyai bárki részéről is teljes zűllésre kárhoztassanak.

A marhavásártérről. Tudvalevő, hogy a törvénykezési épület közelében levő marhavásártéren néhány nap óta csinos hajóhinták vannak felállítva az illetékes publikum szórakoztatására. A hajóhinták körül állandóan lézengő munkanélküli csavargók, kik egyébként a helyi rendőri krónika előnyösen ismert alakjai, valami miatt összezördültek az alkotmány tulajdonosával, Janke Jánossal. A folyó hó 5-én meglesték a gyantulan embert, s mikor az elhagyta a helyszínen felállított sátorfáját, megtámadták s oly veszedelmesen megverték, hogy a rendőrség is alig tudta kiszabadítani szorult helyzetéből. A két notórius csavargót bekisérték a rendőrségre s megtették ellenük a megtorló lépéseket.

Elmebeteg leány a templomban. Kisasszony napján a Mária-hegyi templomban egy gyanus viselkedésű leány vonta magára az ajtóskodók figyelmét. Kiderült, hogy a szerencsétlen elmezavarban szenved, miért is a rendőrség útján beszállították a vármegyei közokórházba, hol veszedelmes téboly állapotot konstataáltak rajta. Személyazonosságát csak nagy nehezen lehetett megállapítani, mert minden felvilágosítást eleinte kereken megtagadott. Kocsis Róznak hívják s Nagyfaluról jött a Mária-hegyi bucsúra.

„Tébolyda és börtön.” Az uborkaszegen elmúltával egynémely emberek jóvoltából haloutra szaporodnak amúgy sem csendes városunkban az utcai szenzációk. Az elmúlt hetet például teljesen lefoglalta a maga számára egy hírhedt izraelita újságszerkesztő. E hó 6-án érdekes összezördülése támadt a városi rendőrséggel berkocsik miatt, miből folyólag az éj folyamán bekisérték és éjjeli 2 órától a késő reggeli órákig fogva tartották. A megindított vizsgálat során különben a szerkesztőnek kihallgatott édes anyja úgy nyilatkozott felőle, hogy alighanem megtébolyodott, — a mit nyilván az utóbbi napokban tanúsított magán és újságírói viselkedéséből következtetett. Amint egynehány nyitrai zsidó üzlet kirakatában kített jellegzetes vonásokkal megírt hirdetésből kitétnik, a furcsa szenzáció embere „Tébolyda és börtön” címen meg is jelenteti iz-

galmas kalandját a karácsonyi könyvpiacra. Nem hinnők, hogy mikor erre a mindenképen érdekes elhatározásra jutott, a pillanat „lucidum intervallum” lett volna, ha ezt ő maga nem erősítené.

Utcai erkölcsök. Nyitra város hamar hírhedtté lesz utcai erkölcsének romlottságáról. Ugyanakkor, amikor sóvárogva óhajtjuk rendőri viszonyaink kielégítő rendezését, más elfajult közrendészeti téren is tapasztalunk nagymérvű rendellenességeket. Az utcai nőszemélyek sokasága valósággal elárasztja ezt a fejlődésében megállt várost. Nem a rendőrség rovására írjuk e sajnálatos tapasztalatot, — mert vajmi kevésé tud körültekinteni rendkívüli elfoglaltságában, — de rá akarunk mutatni arra, hogy ezen a szegényletes bajon is van orvosolni való. Úgy értesülünk örömtűnkre, hogy a városi tanács már komolyan foglalkozik a sok panasz tárgyát képezett rendőri ügy rendezésével, amire városunk rendkívül megszaporodott rendőri ügyforgalma méltán rávezethette. A bűnügyi és kihágási esetek száma annyira megnövekedett Nyitrán az újabb időben, hogy a kérdés mielőbbi megoldása immár haszthatlanul sürgős. A rendőri jelentések tehát valóban indokolták tennék, hogy ezen szándékolt rendőri újítások során a fentebb említett szomorú kérdésre is terelődjék a városi hatóság figyelmé.

A hóbortok világából. Ismert dolog, hogy hanyatló, apadó, szegény Nyitra városa nem éppen az első helyen szerepel a szenzációs események történetében. Sőt egyáltalán nem is szerepel. Már pedig a csend és nyugalom rossz üzlet. Tétlenségéből nehezen tud bárki is megélni, legkevésbé nemely jeles tollú hírlapírók, kik erre vannak utalva, le- és megírható események hiánya miatt. Tagadhatatlan, hogy ez oly kínos helyzet, mely valósággal teremtésre utalja az irni vágyókat: mesébe illő rendőri események teremtésére. Így nem mindennapi dolgok kénytelenek megtörténni csak azért, hogy a szeretett újság ne szűkölködjön többrendű fő- és alcímekben, a borzasztónál is rettenetesebb leírásokban, no meg azért is, hogy ilyen tartalommal érdekes és — ott, ahol — keresett is legyen. Szóval teljesen érvényesül e téren az üzlet mindenek előtt elve, már amint azt a faji és egyéb vonások megkívánják. Hiába buta és sötét világot élünk, a modern kulturát szegény Magyarországnak északkeleti szomszédságától kell elsajátítanunk, amint a román batáron is oly sűrűn ide özönlik. Pedig odaátról okosabb dolgokat is tanulhatnánk...

Előmunkálati engedély. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter Uherék László előmunkálati engedélyt a Vitten-bohunic-maniga-bresztoványi vasútvonalra egy évvel meghosszabbította s ugyancsak Uherék Lászlónak előmunkálati engedélyt adott egy Kátlócon és Dejtén át Jókőre vezető úti szabványos nyomtávú h. é. vasútra.

Temetkezési társulatok megrendszabályozása. A magyar nép körében régi időtől fogva el az a szép szokás, hogy halála esetére tisztességes végellátásról kíván még életében gondoskodni, mely szokásból fakadt azután az ugynevezett temetkezési társulatok alakulása, melyek azután a legegészségtelegebb alapokon szervezve, úton-útfélen alakultak. A nagy magyar alföld községeiben csaknem mindenütt található ilyen intézmény, sokszor féltucat számra, melyek legtöbbje körében azután a szakavatatlan vezetés és más egyéb okok miatt a tagok érdekeit állandóan veszélyeztette. Legutóbbi időben a belügyminiszteri s szigorú intézkedéseket volt kénytelen ilyen intézmények ellen foganatosítani és igen sokat fel is kellett oszlatni, mely bajok gyógyítását tűzte most feladata gyanánt maga elé egy újonnan alakult országos társulat a „Gondviselés” című országos temetkezési segély-egylet, Budapest VIII., Baross-u. 10, mely egy államilag is támogatott hatalmas gazdatársadalmi szervezet kebelében és támogatásával, hivatva lesz a felmerült panaszokat jóvátenni. Fenti cím alatt lévő igazgatósága szívesen szolgál bárkinek is részletes felvilágosításokkal.

Lopás a vasuti állomáson. Egy idő óta ugylátszik rendszeresen történnek kisebb-nagyobb lopási bűnügyek a helybeli vasuti állomás raktárhelyiségeiben. Az elmúlt hét folyamán is nagyobb falopásra jöttek rá a vasuti alkalmazottak. Feljelentésükre a rendőrség nyomozni kezdett, minek folytán bekisértek a kapitányságra két napszámot, mint akikre a lopás bűne rábizonyult. A tőlük lefoglalt fa, melyet épen akkor akartak szekerem elhordva értékesíteni, egy helybeli ügyvéd tulajdonát képezte. Indokolt volna, hogy a kérdéses raktárak feletti felügyelet nagyobb körültekintéssel történjék, mert a legtöbb esetben magán

feleket ér a lopások következtében tetemes kár, míg másfelől a hiányos felügyelet s az egyes feljelentésekre indított nyomozások sikertelensége csak buzdítólag hatnak a lopásra vetemedő egynekre.

Rendőri krónika. A városi rendőrség ügyes-bajos dolgait egy idő óta állandóan betétezi Kutanic Istvánné nyitrai gyümölcsárúsnő, kinek személye egyébként azelőtt is ismeretes volt a rendőri közegek előtt. Az ellene folytatott egész halmaz kihágási eljárásához legutóbb hozzájárult, hogy bűnügyi eljárást indítottak ellene, amiért a Dudás Anna eselhő lakosnőtől megvett gyűnőles-mennyiség árának megfizetését rosszhiszeműleg egyenesen megtagadta. A rendőrség előtt oly előnyösen szereplő kofát kihallgatás után szabadon bocsátották.

Visszaélések a vámkezelés körül. A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara közli az érdekeltekkel, hogy a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrtól vett értesítés szerint nemelyeknek a vámkezelés közvetítésére irányított tevékenysége körében oly visszaélések is fordultak elő, melyek a közönség, kivált pedig a kereskedői és iparoskörök tetemes károsodását eredményezhetik. Az ily visszaélések illetőleg az ezekből származható károsodások lehető megelőzése érdekében a megbízók részéről mindig gondos figyelem fordítandó arra, hogy mindenkor oly árubevallási másodlatok adassanak át, a melyek a vámhivatal által vannak kiállítva és ajánlatos, hogy a cégek az árubevallási másodlatokat megvizsgálják, illetve kizárólag csak oly bevallási jegyeket fogadjanak el a leszámolás alapjául, a melyeken a hivatalos lelet két vámtisztviselőnek aláírásával és kivált a vámhivatal pecsétjével van ellátva.

Közgazdaság.

A Nyitrai Gazdasági Egyesület a földmívelésügyi kormány és a galgóczi járás közönségének anyagi támogatásával *Galgócson* 1909. évi szept. hó 22 én szerdán d. e. 1/2 11 órakor *szarvasmarha-díjazást* rendez, mely alkalommal a földmívelésügyi kormány 300 koronás, Galgóc nagyközség 50 k., Schwitzer S. 50 k., összesen tehát 400 korona készpénz kerül kiosztásra a következő elosztással: Tehenekre borjuval vagy anélkül: Földmívelésügyi kormány adományából I. díj 40 kor., II. díj 20 k., III. díj 20 k., IV. díj 15 k. Galgóc nagyközség adományából V. díj 10 k., VI. díj 10 k., VII. díj 10 k., Schwitzer Simon adományából VIII. díj 10 k., IX. díj 10 k. 1—3 éves üszökre: Földmívelésügyi kormány adományából I. díj 60 k., II. díj 50 k., III. díj 40 k., IV. díj 30 k., V. díj 15 k. Galgóc nagyközség adományából VI. díj 10 k., VII. díj 10 k. Schwitzer Simon adományából VIII. díj 10 k., IX. díj 10 k., X. díj 10 korona.

Ezen díjakra pályázhatnak a galgóczi járásban lakó kis tenyésztők olyan piros-tarka szarvasmarhával, mely legalább egy év óta tulajdonukat kezezi. Ezen körülmény az illetékes községi előjáróság által igazolandó. — Apaállatok, valamint a nagyobb tenyészetekből elővezetett kiváló állat egyedek, vagy állatsoportok kiállítás díszkönyvvel lesznek jutalmazva. A bírálatot a járás gazdaközönsége az állattenyésztési felügyelő közbenjöttével teljesíti. Csakis azon állatok fognak figyelembe vétetni, melyek a kitűzött napon d. e. 1/2 11 órakor a galgóczi vásártéren elővezetnek. A megállapított díjak kiosztási tervét a bíráló bizottság szükség szerint módosíthatja. — A díjak azonnal a helyszínen lesznek kifizetve.

Országos borászati kongresszus Verseczen. Versecz város közönsége Kossuth Ferenc kereskedelemügyi és Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter védnöksége és az összes vármegyei gazdasági egyesületek közreműködése mellett 1909. évi szeptember hónap 19. és 20. napjain borvásárral és borkiállításal egybekötött országos borászati kongresszust rendez Verseczen a községi iskola rajztermében. A kongresszuson, melynek célja a szőlészeti és borászati szakkérdések közös megvitatása, egyöntetű eljárás a magyar borok értékesítési akadályainak elhárítása céljából, egyesült és céltudatos, egyetértő és okoskereskedelelem régi jó hírnevének visszaszerzése érdekében, résztvehet bárki, ki a szőlőmivelés és borkereskedelem iránt érdeklődik s résztvételi szándékát a 10 korona résztvételi díj beklüdeése mellett a kongresszus végrehajtó-bizottságának bejelenti. Ezen bejelentések most már csak kivételesen fogadtnak el.

A kongresszuson több szakelőadás fog el-

hangzani. Előadást tart dr. Druker Jenő a magyar szőlősgazdák országos egyesületének igazgatója a borkivitel és borértékesítésről. Dr. Istvánffy Gyula tudomány egyetemi tanár, az ampelológiai intézet igazgatója a peronoszporáról, mint bogypusztítóóról értekezik, míg Jablonovszky József kitanácsos, a rovarügyi állomás igazgatója a szőlőmolyok ellen való védekezés módjait fogja ismertetni. Dr. Szilágyi Gyula műegyetemi magántanár, hites vegyész „A természetes borok megítélése vegyi összetételük alapján” címen fog beszélni, utána pedig dr. Sóvári Schneider Sándor a bornak a vámkülföldön való értékesítéséről szól. A borfogyasztási adó leszállítása, illetőleg törlése érdekében dr. Semayer Károly ügyvéd, szőlőbirtokos emel szót. Dr. Szende Pál az O. M. K. E. főtisztára a bortörvény revíziójáról, Waldherr József tanár a szőlők rekonstrukciójáról a délvidéken címen tart előadást. A kongresszussal kapcsolatban rendezett borkiállításban csak Versecz és vidékének borterménye lesz kiállítva és csak ezen borok árusítanak a borvásáron. A kongresszus végrehajtó bizottsága gondoskodott róla, hogy az érdeklődők a Máv. vonalain Versecze és vissza kedvezményes áron utazhassanak.

Irodalom.

Az Egyházi Közlöny (szerkeszti Gerely József) XXI. évf. 36. száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: Vezérelők: (LY) A szegedi nagygyűlés. — *Egyetemek egyház:* Alhír a pápáról. — Panici bíboros-érsek halála. — A párisi bíboros-érsek körlevele. — A francia államtanács új rendelete. — A boldoggá avatott Néron emlékezete. — Joggalán üldözések a kiűldözés után. — Az egyházi javakra nincsenek vevők. — A louvaini katolikus egyetem új rektora. — A német katolikus nagygyűlés. — Az új müncheni érsek konzekrációja. — Az osztrák kath. nagygyűlés elmarad. — A magyar liturgia előtérbe állítása. — A naptáregyesítés megkezdésének hatása. — A hazai ó-szláv nyelvű szertartási könyvek kiadása. — *Egyházi arcképek:* Guzzvenitz Vilmos (Képpel.) *Társalgó:* (HJ), Vissza Krisztushoz. — (X), Keresztény nevelés. (Hozzászólások Sz. A. cikkeihez.) — Mayer Ker. János. Diákok szűnidei orgonagyakorlása. — *Irodalom:* Fludorovics Zsigmond, dr. Révay József, Commodianus élete, művei és kora. — A hét világirodalmából. — *Művelészet:* Szent Erzsébet. (Képpel.) — *A hét krónikája:* — *Közgazdaság:* — Személyi változások, hírek és apróságok. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. — Szerkesztő-egyes kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 15.

A várva-várt „Kis Pajtás” képes heti gyermeklap első száma megjelent. A „Kis Pajtás”, (szerk.: Csöppike Csanika) ezen száma tartalmas változatos és sok-sok örömet fog szerezni fiúknak, leányoknak egyaránt. Tartalmából kiemeljük: *Beköszöntő.* (Vers.) — *Csöppike Csanika szövege.* — *Ahol állok.* (Kedves vers.) *Bandi esete.* — *Mária ajándéka.* Irta: Rovó Lajos. — *A kis mama.* Vers. (Oldalal kép.) — *A fájós fog.* Irta: Pityi Palkó. (Oldalal humor.) — *Boriska és Eszti.* Gyermekregény. Franciából: Katalin. — *Tibor vakációja.* Közli: L. Steinfeld Frida. — *Arany-*

A nyitrai kir. törvényszék mint polg. bíróságtól.

11198/909. polg. sz. VI. 909/143. sz.

Hirdetmény.

Alulírott kir. törvényszék ezennel közhírré teszi, hogy a privigye-németprónai h. é. vasut területének Privigye, Neczpál és Bercseny községek határában fekvő, egyesek tulajdonát képező földterületek kártalanítása tekintetében, a kisajátítási-kártalanítási eljárást a kir. törvényszék, az 1881. évi 41. t.-c. 46. §. értelmében elrendelvén, a kártalanítási eljárás megkezdésére határnapul Privigye község házához 1909. szept. 13. napját, Neczpál község házához 1909. szept. 14. napjának d. e. 9 óráját és Bercseny község házához 1909. évi szept. 15. napjának d. e. 9 óráját tűzte ki, a távollevők és ismeretlen tartózkodásuk részére gondnokul dr. Haitsch Dezső privigyei ügyvédet nevezte ki.

Erről az összes érdekelt felek oly felhívással értesítettek és idéztettek, hogy elmaradásuk a kártalanítás fölött hozandó érdemleges határozatot nem fogja gátolni.

Nyitra, 1909. aug. hó 12-én. 120. 2—2.

Donát, (P. H.) **Névény,**
t. jegyző. kir. tszéki elnök h.

kalászkok. — Kis Iluska. — Gyermekhírek. — Budapest nevezetességei. Erzsébet hid. — Tudomány-csöppök. — Egyről-másról. — Kitiűnő kis pajtások. — Feltörök. — Beküldött értesítők. — Csöpíke Csanika póstája. — Ezen tartalom fényesen igazolja, hogy a „Kis Pajtás” gyermeklap ezen új evfolyammal még többet ígér, mint eddig adott. Legolcsóbb gyermeklap félére 3 korona, egészére 6 korona. Cím: „Kis Pajtás”, Budapest, VII. ker., Thököly-út 16. Mutatványszámot bármikor ingyen küld a kiadóhivatal.

Mézédes csemege-szőlő

saszella és muskotály nemes fajok, postakosaranként 2 k. 80 f., métermázsánként kosarastul 42 korona. Vérpiros paradicsomnak 20 korona előleg beküldéssel. Őszi duránci barackot befőzésre remek példányok postakosaranként 3 k. 40 f., Császár és szegfü körtét rétes és csemege almát 2 k. 20 f., házilag főzött valódi barack lekvárnak kg-ját amíg a készlet tart 2 k. 40 f., kis üstön főzött hamisítatlan barack konyaknak 5 kgos domyonnal felelőség mellett 10 koronáért utánvétellel szállítja **Gyümölcskivitel Csongrádról.**

126. 2—4.

Seilnacht József

= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme

GALGÓCZ

(Nyitra megye).

Németprónai templom főoltára 1907.

Oltárok, szószékek, keresztelő-kutak, szobrok és kereszt-úti állomások stb. izléses készítése.

Régi oltárok átala-
kitása és diszítése.

Vázlatokat és költ-
ségelírányzatokat
díjmentesen küldök.

Polychromikus
festészet!

Mindenmü tárgyak
minden alakban tiroli
iparjelleg szerint.

149. 47—52.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

2. 37—52.

Ajánlja jól berendezett legfínomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát. — valamint

férfiszabó-műhelyét, melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

VEREBÉLY GÉZA DIVAT ÁRUHÁZA

NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZÁLLÓ MELLETT)

Megérkeztek az őszi ujdonságok

blúz, kosztüm, ruha és alj, kelmékben, selymekben. Asztalneműek vásznak, sifonok megbízható kivitelben. — Csipke és kelme függönyök, ágy és asztalterítők, szőnyegek dús választékban, verseny árakban! — Férfi kalap, nyakkendő és zsebkendő különlegességek! — Az 1909—1910. iskolaidény közeledtével szíves figyelmébe ajánlom a t. e. szülők és gyámoknak, hogy minden szükséges

fiú és leány fehéreneműt

a legszolidabb kivitelben, verseny kívüli árakban boesájtok rendelkezésükre. — Különösen hangsúlyozni kívánom, hogy a nyitrai zárda főt. Főnöksége által előirt ruhákhoz szükséges kelmék, bélések és zsinórdiszek a fenti intézet és a kelméket gyártó telepek, mint pedig cégem között létrejött szerződésbeli egyezmény alapján, kizárólagosan csak áruházamban szerezhetők be.

Szabott árak 5% pénztári engedménnyel.

106. 11—0

♦♦♦♦♦ FELTÜNŐ UJDONSÁG! ♦♦♦♦♦

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia

1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.